

SLOVENSKI PRAVNIK.

Leto XXXIX.

V Ljubljani, 1. junija 1925.

Štev. 5.—6.

Pokojninsko zavarovanje nameščencev.

Dr. Bogumil Senekovič.

(Nadaljevanje in konec.)

VIII. Prostovoljno zavarovanje in vštetje službenih let.

Pokojninsko zavarovanje je po svojem bistvu kakor sploh vse socialno zavarovanje prisilno in obvezno. Osebe, ki je zanje določeno obvezno pokojninsko zavarovanje, so ex lege zavarovane; zavarovanju se ne morejo odtegniti, tudi se ne morejo prostovoljno odpovedati ugodnostim, ki jih nudi pokojninsko zavarovanje. Pravice in dolžnosti, ki so združene s pokojninskim zavarovanjem, nastopijo ob sebi, ne da bi bilo treba soglasja ali pritrditve zavarovancev in nosilcev zavarovanja.

Poleg prisilnega pokojninskega zavarovanja imamo pa tudi prostovoljno zavarovanje. Zakon dovoljuje določnim osebam, ki zanje ni določena zavarovalna dolžnost, da smejo prostovoljno pristopiti k pokojninskemu zavarovanju oziroma da smejo prostovoljno nadaljevati pokojninsko zavarovanje tudi še potem, ko so odpadli pogoji za prisilno zavarovanje.

Prostovoljno pokojninsko zavarovanje dovoljuje oziroma predvideva zakon v teh primerih:

Prostovoljno smejo nadaljevati zavarovanje osebe, ki je glede njih iz kateregakoli si bodi vzroka prestala zavarovalna dolžnost ali pa ki so bile izločene iz zavarovanja, ker zanje sploh ni obstojala dolžnost zavarovanja. Osebe, za katere je prestala zavarovalna dolžnost vsled tega, ker se jim je priznala invalidna oziroma starostna renta, tudi prostovoljno ne morejo nadaljevati zavarovanja. Vsem drugim prej omenjenim osebam je dovoljeno prostovoljno nadaljevanje zavarovanja, če niso

uveljavile svojih morebitnih pravic glede povračila vplačanih premij. Ako je zavarovanec terjal povračilo vplačanih premij, potem ne more prostovoljno nadaljevati zavarovanja.

Pokojninskemu zavarovanju so, kakor smo ugotovili, zavezani samo na ozemlju Slovenije in Dalmacije zaposleni nameščenci. Zavarovanju sosebno tudi niso navezani nameščenci tuzemskih obratov, dokler so zaposleni pri podružnici v inozemstvu, in pa potniki, ki so izključno določeni za nabiranje odjemalcev v inozemstvu. Te osebe pa smejo prostovoljno pristopiti zavarovanju, ako so tudi nameščenci domačega obrata zavarovani pri pokojninskem zavodu.

Prostovoljno smejo nadalje pristopiti pokojninskemu zavarovanju osebe, ki se po poklicu bavijo z zasebnim poučevanjem ali ki poučujejo na zasebnih učiliščih, če še niso prekoračile 45. leta starosti ter če dobivajo prejemke iz več službenih razmerij, od katerih sicer posamezen prejemek ne doseže ali ne presega zneska 150 dinarjev, pač pa ga doseže ali preseže vsota vseh priznanih prejemkov.

Prostovoljno zavarovane osebe morajo celotne premije, kakor so predpisane po zakonu, same plačevati. Dokler plačuje zavarovanec celotno premijo, se nadaljuje zavarovanje, ne da bi bilo treba kake izrečne izjave od strani pogodbenikov. Ako zavarovanec šest mesecev ne plača premij, se smatra, da se je prostovoljno odpovedal nadaljevanju zavarovanja.

Prostovoljno zavarovanje prestane, če zavarovanec: 1. zgласi svoj izstop; 2. če je s plačilom premij šest mesecev v zamudi; 3. če biva trajno v inozemstvu. Glede nameščencev tuzemskih obratov, ki so nastavljeni v inozemstvu, seveda ta razlog za prestanek zavarovanja ne velja.

Zakon o pokojninskem zavarovanju z dne 12. maja 1922 dovoljuje nadalje, da smejo službodajalci iz vse naše kraljevine prostovoljno prijaviti na neobvezno zavarovanje svoje nameščence, zaposlene v mejah države in sicer v starosti od 18. do 55. leta, kolikor niso že po zakonu zavezani zavarovanju. Zakon ima tu v mislih one obrate, oziroma nameščence v mejah naše države, ki so zunaj ozemlja Slovenije in Dalmacije.

V zvezi s prostovoljnim zavarovanjem je kratko še omeniti tako zvano vštovanje službenih let. Z vštanjem službenih let se umetno zvišajo dajatve pokojninskega zavarovanja, oziroma se pospešijo njegovi učinki.

Pravico do dajatev iz pokojninskega zavarovanja dobi zavarovanec šele, če je že določen čas zavarovan. Primer, da je nastala pridobitna nesposobnost, oziroma, da je nastopila smrt zavarovanca vsled obratne nezgode, tukaj seveda popolnoma izvzemamo. Ako zavarovanec še ni zavarovan 60 mesecev, sploh nima pravice do invalidne rente. Dajatve pokojninskega zavarovanja se stopnjujejo, čim dlje je nameščenec zavarovan. Razen osnovnega zneska, ki se odmerja drugače, če je nameščenec že zavarovan več nego 120 mesecev in drugače, če je nameščenec zavarovan šele več nego 60 mesecev, pa še ne več nego 120 mesecev, dobiva zavarovanec še stopnjevalne zneske, ki so višji, čim dlje je nameščenec zavarovan in čim več je bilo zanj vplačanih premij. Da se pospešijo učinki zavarovanja, predvideva zakon vštetje službenih let. Glede vštetja službenih let pa je treba ločiti pravno stanje po prvotnem zakonu o pokojninskem zavarovanju in po noveli iz leta 1914. Določbe novele se namreč bistveno razlikujejo od določb prvotnega zakona.

Prvotni zakon iz leta 1906. je uvedel popolnoma novo institucijo, ki je doslej nismo imeli. Za prvi čas po uvedbi pokojninskega zavarovanja so se morale ustanoviti prehodne določbe na korist starejšim nameščencem, ki jih je novi zakon zavezal pokojninskemu zavarovanju. Za starejše nameščence so se morale ustanoviti olajšave, da so mogli postati deležni dobrot pokojninskega zavarovanja. Take olajšave so se ustvarile z vštanjem službenih let. Kdor je hotel, da se mu všteto že doslužena leta, je moral vplačati znesek, ki je ustrezal premijski rezervi za zadevna službena leta. Z vštanjem službenih let so se zvišala pričakovanja čez tisto mero, ki bi sicer šla zavarovancu po določbah zakona.

Z vštanjem službenih let se je mogel po zakonu določeni čas čakanja skrajšati za največ 60 prispevnih mesecev. Zavarovancu, ki so mu všteta prejšnja službena leta, so se odmerile zavarovalne dajatve ravnotako, kakor da je bil v resnici že

toliko časa zavarovan, kolikor se mu je vštelo prispevnih mesecev. Vštetje službenih let je bilo dovoljeno le, če je nameščenec v resnici odslužil dotični službeni čas. Vštetje fiktivnih službenih let torej ni bilo dopustno. Vštetje se je vršilo po plačilnem razredu, v katerem je bil nameščenec za vštetja uvrščen, ter je bilo dopustno le v petih letih, potem, ko je nastopila zavarovalna dolžnost.

Omenjene določbe, ki so bile aktualne posebno za prehodni čas po uvedbi pokojninskega zavarovanja, danes ne veljajo več. Novela iz leta 1914. je te določbe razveljavila ter jih zamenjala z nastopnimi predpisi:

Izza veljavnosti novele iz leta 1914, je vštetje službenih let za namen, da se zvišajo pričakovanja čez normalno izmero, dopustno le, kadar gre za to, da se provizijsko zavarovanje pri bratovskih skladnicah prevede v pokojninsko zavarovanje in pa v določenih primerih, kadar prestopajo nameščenci iz javnih služb v zavarovanju zavezane službe. V obeh teh primerih je vštetje dopustno brez vsake časovne utesnitve.

IX. Zagotovitev zakonitih pričakovanj.

V prejšnjih odstavkih smo pojasnili, kakšne dajatve nudi pokojninsko zavarovanje. Te dajatve so ali rente, ali vzgojevalni prispevki, oziroma v določenih primerih enkratne odpravnine. Važno vprašanje je, kako se dobe sredstva, da se morejo zagotoviti dajatve iz pokojninskega zavarovanja. Gre tu za slična finančna vprašanja kakor pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju. Predvsem je treba razrešiti dvojje temeljnih vprašanj. Kako, oziroma v kateri obliki naj se preskrbe sredstva za zavarovanje in kdo naj plača ta sredstva.

Stroški pokojninskega zavarovanja se pokrivajo s stalnimi premijami. Iz premij se nabira premijska rezerva. Vrh tega se mora iz upravnih prebitkov napraviti še poseben varnostni sklad. Stalne premije znašajo za vsak prispevni mesec en odstotek zavarovanih letnih prejemkov. Prispevki se porazdeljujejo na službodajalca in nameščenca po ključu, ki ga določa § 33 p. z. Premije se morajo plačevati toliko časa, dokler je nameščenec zavarovan, oziroma dokler je zavezan pokoj-

ninskemu zavarovanju. Čim dobi zavarovanec invalidno ali starostno rento, preстане dolžnost, plačevati premije.

Premije se morajo plačevati od tistega trenutka naprej, ko je bila osnovana zavarovalna dolžnost. Tudi v primerih, kadar se je zavarovalna dolžnost ugotovila z razsodilom oblasti, se plačilna dolžnost ne začne šele izza izdane sodbe, temveč od tistega časa, ko so bili dani pogoji za zavarovanje. Pokojninsko zavarovanje se osnuje ex lege v tistem trenutku, ko so izpolnjeni zadevni zakoniti pogoji; razsodilo oblasti, ki v prepornih primerih ugotovi dolžnost zavarovanja, je samo deklarativne, ne pa konstitutivne narave.

Premije se morajo plačevati za naprej prvi dan vsakega koledarskega meseca. Najsi se zavarovanje začne ali jenja tudi šele v teku meseca, se mora vzlic temu plačati premija za ves mesec. Ako je zavarovanec v teku meseca menjal svojega službodajalca, jamči vsak od teh službodajalcev nedeljeno za premijo, ki je veljala za njegovo službo. Tisti službodajalec, ki je premije plačal, pa sme od drugih službodajalcev, pri katerih je bil zavarovanec v zadevnem mesecu zaposlen, zahtevati razmerno odškodnino.

Premije mora nosilcu zavarovanja oddajati službodajalec. Službodajalec jamči torej nosilcu zavarovanja za plačilo cele premije, tudi tistega dela premije, ki pride na zavarovanca. Ako je službodajalec izpolnil svojo dolžnost in je nosilcu zavarovanja oddal celo premijo, sme zavarovancu nanj odpadajoči del premije odtegniti od njegovih prejemkov.

Te pravice se mora poslužiti v teku treh mesecev po prvem izplačilu prejemkov, ki sledi dospelosti premije. Čas zastaranja se začne torej izza prvega izplačila službenih prejemkov po dospelosti premije.

Premije, ki so bile po krivici vplačane, mora nosilec zavarovanja vrniti s 5 % obrestmi. V tem primeru ima službodajalec pravico zahtevati, da naj mu nosilec zavarovanja povrne vse v resnici vplačane zneske ter plača poleg tega še 5 % obresti. Zaostale premije se morajo obrestovati s 5 % ter se izterjavajo, če treba s politično ali sodno izvršbo. Premije za prostovoljno zavarovanje (§ 29 p. z.) se ne morejo izterjavati izvršilnim potom. Ako se zastanki ne dajo izterjati, to

nima za posledico, da bi se izgubila pravica do zavarovalnih dajatev.

Pravica za ugotovitev premijske terjatve zastara v treh letih izza dne, katerega je dospel rent. Ako službodajalec n. pr. noče priznati, da obstoji premijska terjatev, mora nosilec zavarovanja zahtevati ugotovitev obstoja terjatve najkasneje v treh letih potem, ko je dotična premija dospel. Ako nosilec zavarovanja ugotovitve ni zahteval v omenjenem roku, je njegova terjatev zastarana in je ne more več uveljaviti. Vsak korak, ki ga je storil nosilec zavarovanja za ta namen, da se ugotovi terjatev, prekine zastaranje v tistem času, ko je bil plačilni zavezanec o tem koraku obveščen.

Pravica za izterjavanje ugotovljenih premijskih obveznosti zastara v treh letih potem, ko je bil plačilni zavezanec obveščen o ugotovitvi. Zastaranje se prekine s tem, da se zavezancu dostavi poziv za plačilo, potem z uvedbo izvršbe, če se je dovolil plačilni rok in slednjič po predpisih konkurznega reda.

Zavezanec je dolžan plačati premije po spredaj razloženih predpisih brez ozira na to, ali je bil izdan tak tozadevni odlok ali kako razsodilo in če je dotično razsodilo že pravnomočno ali ne.

X. Nosilec pokojninskega zavarovanja.

Za izvedbo pokojninskega zavarovanja je ustvaril avstrijski zakon iz leta 1906 poseben pokojninski zavod, ki je imel svoj sedež na Dunaju. Ta zavod je imel po bivših avstrijskih deželah svoje podružnice, takozvane deželne urade. Pokojninski zavod na Dunaju s svojimi deželnimi uradi je bil oficialna organizacija, ki naj bi oskrbovala pokojninsko zavarovanje. Vendar pa ta pokojninski zavod ni bila edina institucija, ki se je smelo pri njej vršiti pokojninsko zavarovanje. Avstrijski zakon iz leta 1906 je dovoljeval zavarovanje tudi pri drugih zavarovalnih zavodih (nadomestni zavodi), dovoljeval pa je tudi zavarovanje s takozvanimi nadomestnimi pogodbami (nadomestne uredbe). — Določitev, pri katerem nosilcu zavarovanja naj se izvrši pokojninsko zavarovanje, je prepuščal zakon službodajalcu. Prosta odločitev je bila utesnjena le

toliko, da so morali biti praviloma vsi zavarovanju zavezani nameščenci istega obrata, oziroma istega službodajalca, zavarovani pri istem nosilcu zavarovanja. Razmeroma kimalu pa se je pokazalo, da organizacija pokojninskega zavarovanja, kakor jo je osnoval zakon iz leta 1906, ni bila srečno zamišljena. Pokazalo se je namreč, da so nadomestne institucije velika hiba v organizaciji pokojninskega zavarovanja. Pokojninsko zavarovanje je specifična stanovska institucija srednjega stanu. Individualne nevarnosti, ki ogražajo nameščence srednjega stanu, naj se podružabijo s pokojninskim zavarovanjem. Kakor bolniško in nezgodno zavarovanje delavcev, tako je tudi pokojninsko zavarovanje nameščencev po svojem bistvu podružabljenje individualnih nevarnosti. Vsaka nevarnost je združena z rizikom. Za poedinca je ta rizik težko breme. To breme se olajša s tem, da se združijo vsi poedinci stanovske skupine, ki jih ograža ista nevarnost. Združeni tvorijo skupnost, ki se v njej izravnaajo individualne nevarnosti. Podružabljenje stanovskih nevarnosti se dá najbolje doseči z zavarovanjem. Zavarovanje pa utegne biti uspešno le, ako je zasnovano na široki in zdravi podlagi; najtrdnejša podlaga in temeljni princip vsakega zavarovanja je solidarnost vseh zavarovanju zvezanih oseb. Že iz teh razlogov je potrebna popolna skupnost vseh zavarovanju zvezanih poedincev; skupnost pa izključuje posebne organizacije.

S priznanjem nadomestnih institucij se je vse pokojninsko zavarovanje prav po nepotrebnem razcepilo. Tako cepljenje in razkosavanje organizacije se tudi iz gospodarskih vidikov ne more priporočati. Ustanovitev nadomestnih zavodov je združena s stroški; razen ustanovnih stroškov je treba izdatkov za upravo in drugo. Uradni organizaciji se odtegujejo z nadomestnimi zavodi člani; vsled tega se podražuje tudi obrat uradne organizacije. Manjši nadomestni zavodi tudi ne dajejo dovolj jamstva, da bodo mogli izpolnjevati obveznosti, ki so jih prevzeli. Zadostno jamstvo nudijo samo močne organizacije, pri katerih je koncentrirano vse zavarovanje. Čimbolj je razkosana organizacija pokojninskega zavarovanja in čim več je nadomestnih zavodov, tem težja je kontrola. Če pa kontrola ni popolna, je dana možnost, da se marsikateri

službodajalec odtegne dolžnosti in da svojih nameščencev sploh ne prijavi za pokojninsko zavarovanje, ali pa da ne prijavi vseh, temveč samo nekatere, da zmanjša s tem svoje izdatke. Za nadomestne zavode utegne postati tako postopanje službodajalcev zelo usodepolno. Vsako nadomestno zavarovanje je namreč kolektivno zavarovanje. Dasi službodajalec tudi ni prijavil vseh svojih nameščencev, velja vendar nadomestno zavarovanje za vse nameščence, tudi za one, ki jih je službodajalec zatajil. Tudi za zavarovanje neprijavljenih nameščencev, ki službodajalec zanje ni vplačal nobenih prispevkov, jamči nadomestni zavod. Zgodi se vsled tega, da mora nadomestni zavod plačevati rente za nameščence, ki zanje sploh ni vedel in zanje tudi ni imel nabrane nobene premijske rezerve. Vsled takih dogodkov trpi finančno ravnovesje zavoda; zgodi se pa tudi, da postane zavod vsled takih dogodkov, ki jih ni mogel predvideti, insolventen. V tem primeru so oškodovani nameščenci, ki so jim namenjene dobrote pokojninskega zavarovanja.

Iz vseh teh razlogov, ki smo jih navedli, je moderna zakonodaja izpremenila prejšnje stališče ter si je osvojila načelo stroge koncentracije vsega zavarovanja pri enem samem zavodu. Tak skupen edinstven zavod z zadostnim številom članov, finančno dovoljno podprt, je najboljšo jamstvo za uspešno in smotreno izvedbo pokojninskega zavarovanja. To načelo se je uveljavilo pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju ter je v naši državi prodrlo tudi pri pokojninskem zavarovanju. Naš zakon o pokojninskem zavarovanju je odpravil vse nadomestne institucije ter je poveril vse pokojninsko zavarovanje v naši državi izključno novoustvarjenemu »Pokojninskemu zavodu za nameščence«, ki ima svoj sedež v Ljubljani. Pokojninski zavod za nameščence je samoupravna organizacija; po svojem ustroju in bistvu je samostojna pravna oseba tako po javnem kakor po zasebnem pravu.

Člani pokojninskega zavoda so vsi zavarovani nameščenci in njih vsakokratni službodajalci ter vse prostovoljno zavarovane osebe. Pokojninski zavod ima svoj poseben, od države odobren statut. Statut ima podrobne določbe o ustroju

in uredbi zavoda, o volitvah delegatov za občni zbor, o kompetenci občnega zbora, o območju načelstva i. dr.

Pokojninski zavod upravljata načelstvo in občni zbor. Načelstvo sestoji iz predsednika in 12 članov; polovica članov mora biti iz skupine službodajalcev, polovica pa iz skupine zavarovancev. Predsednika pokojninskega zavoda imenuje minister za socialno politiko. Izvrševalna organa pokojninskega zavoda sta upravni odbor in vodilni uradnik (direktor). Področje funkcionarjev pokojninskega zavoda določa statut zavoda; ta statut ima tudi podrobne določbe, kako se sestavlja občni zbor, kako se volijo delegati za občni zbor itd. O vseh teh podrobnostih na tem mestu ni moči razpravljati. Omeniti je samo še na kratko ona posebna institucija v organizaciji pokojninskega zavoda, ki jo imenujemo »razsodišče«.

Na sedežu pokojninskega zavoda se mora ustanoviti posebno stalno razsodišče. Razsodišče sestoji iz stalnega predsednika, štirih prisednikov in potrebnih namestnikov. Predsednika in njegovega namestnika imenuje minister za pravosodje v sporazumu z ministrom za socialno politiko iz števila sodnih državnih uradnikov. Prisednike in njih namestnike voli občni zbor pokojninskega zavoda. Člani razsodišča ne smejo pripadati načelstvu pokojninskega zavoda, pa tudi ne smejo biti v njegovi službi. Razsodišče razsoja o zahtevah, ki jih uveljavljajo zavarovanci ali njih svojci zoper pokojninski zavod zaradi dajatev iz pokojninskega zavarovanja. Ako pokojninski zavod zahtevam ni ustregel, mora o tem prizadete osebe pisмено obvestiti. Zavrnjene stranke imajo pravico, izpodbijati odlok pokojninskega urada pri razsodišču v teku šestih mesecev izza dne obvestitve. Ta rok se ne more podaljšati. Za spore med zavarovanci, oziroma njih svojci in med pokojninskim zavodom zaradi zavarovalnih dajatev je razsodišče izključno pristojno. Zoper razsodilo razsodišča niso dopustne tožbe, oziroma drugi pravni pomočki. Po svojem bistvu je razsodišče pokojninskega zavoda pravzaprav specialno sodišče za razsojanje določnih sporov, ne pa razsodišče v pravem pomenu besede.

Razsodišče pokojninskega zavoda je namreč, kakor smo že omenili, za prej omenjene spore po zakonu obligatorno pri-

stojno. Njegova pristojnost ni osnovana šele takrat, ko sta se stranki prostovoljno podvrgli razsodišču.

Zavarovanci oziroma njih svojci potemtakem sploh nimajo drugega foruma, kjer bi mogli uveljaviti svoje po pokojninskem zavodu zavrnjene zahteve. Zaradi tega označba razsodišče za omenjeno institucijo ni pravilna.

Pokojninski zavod je pod nadzorstvom države. Nadzorstvo izvršuje ministrstvo za socialno politiko. Ministrstvo ima pravico revidirati poslovanje urada, sme, če treba razpustiti načelstvo ter vodstvo poslov začasno poveriti upravitelju. Če je ministrstvo razpustilo načelstvo, mora v teku osmih tednov ukreniti, kar treba, da se skliče občni zbor na novo volitev načelstva.

XI. Priglaševanje zavarovanju zavezanih oseb in uveljavljanje zavarovalnih pravic.

Podlaga za pravilno izvedbo pokojninskega zavarovanja je točna evidenca vseh onih oseb, ki so zavezane pokojninskemu zavarovanju.

Zavod, ki mu je poverjeno pokojninsko zavarovanje, mora imeti natančen pregled o vseh tistih osebah, ki morajo biti pri njem zavarovane. V tesni zvezi s to kontrolo je dolžnost priglaševanja. Dolžnost priglaševanja je naložena službodajalcu.

Nameščence, ki morajo biti zavarovani pri pokojninskem zavodu, je dolžan službodajalec pri tem zavodu priglasiti oziroma odglasiti. Ravnotako mora službodajalec javiti vsako izpremembo v službenem razmerju, zlasti glede plače, ki je merodavna za zavarovanje. Vsa omenjena priglasila in naznanila se morajo podati pri pokojninskem zavodu v roku 14 dni.

Dolžnost priglaševanja zadeva službodajalca. Vendar pa sme nameščenec take podatke, ki se tičejo njegovih rodbinskih razmer, tudi sam neposredno javiti pokojninskemu zavodu. Če se je nameščenec poslužil te pravice, preide izza dne zadevnega naznanila vsa odgovornost glede tega dela naznanila od službodajalca na nameščenca. Ako so bili v takem primeru glede nameščenčevih rodbinskih razmer naznanjeni

neresnični ali nepravilni podatki, pade vsa odgovornost, tudi kazenska, na nameščenca.

Nameščenec sme pokojninskemu uradu naznanjati tudi druge podatke, vendar njegovo naznanilo glede teh podatkov ne odvezuje službodajalca dolžnosti priglaševanja. Pokojninski urad mora v roku 14 dni službodajalcu, oziroma nameščencu pisмено potrditi, da je prejel zadevno naznanilo. Potrdilo odpade, če izda pokojninski urad v omenjenem roku odlok, ki se ž njim rešuje naznanilo.

Ako je bilo naznanilo pravočasno oddano, se računa prispevna doba od tistega meseca naprej, v katerem je nameščenec nastopil zavarovanju zavezano službo, najsi so bili za tisti čas prispevki plačani ali ne. V vseh drugih primerih, kadar naznanilo ni bilo pravočasno podano ali kadar sploh ni bilo podano, se računa prispevna doba šele od tistega meseca naprej, v katerem se je pozneje podalo naznanilo, oziroma v katerem se je zavarovalna dolžnost z odlokom ali z razsodilom uradno ugotovila, in sicer brez ozira na to, ali so bili odpadajoči prispevki plačani ali ne. Prejšnji službeni čas se sme računati za čas prispevanja le po razmerju v resnici vplačanih premij, pa tudi to samo, če bi bili prispevki za nazaj vplačani v šestih letih po dospelju.

Pokojninskemu uradu se mora nadalje v roku 8 dni naznanjati vsaka nezgoda, ki je bila vsled nje zavarovanju zavezana oseba usmrčena ali poškodovana. Naznanjati se morajo samo take nezgode, ki so v vzročni zvezi s službo, oziroma z zavarovanju zavezanim opraviлом. Če je bila vsled nezgode zavarovanju zavezana oseba samo poškodovana, se mora nezgoda javiti le, če bo poškodba predvidoma povzročila pridobitno nesposobnost za dlje, nego traja zakonita doba bolniške podpore. Obratno nezgodo je dolžan javiti podjetnik obrata, oziroma tisti, ki mu je bilo za nezgode poverjeno vodstvo obrata.

Službodajalci, pa tudi nameščenci so nadalje zavezani dati pojasnila političnim oblastvom in pokojninskemu zavodu o vseh okoliščinah, ki so merodavne za zavarovalno razmerje. Službodajalci morajo organom pokojninskega zavoda in političnih oblastev tudi na licu mesta dovoliti vpogled v vse za-

piske, ki so potrebni, da se more ugotoviti zavarovalno razmerje.

Osebe, ki dobivajo kako dajatev iz pokojninskega zavarovanja, morajo v roku osmih dni naznaniti pokojninskemu zavodu vsako izpremembo svojega bivališča ter vsako izpremembo, ki zadeva pravico prejetanja.

Pri pokojninskem zavodu zavarovani nameščenci in njih svojci morajo svoje zahteve iz pokojninskega zavarovanja uveljavljati neposredno pri pokojninskem zavodu ter predložiti potrebne dokaze. Invaliditeta se mora n. pr. dokazati z zdravniškim izpričevalom. Pokojninski zavod sme odrediti, da se zahtevajoča oseba preišče po zdravniku, ki ga on določi; tudi sme poizvedovati o vsem, kar treba, da se dožene dejanski stan. Službodajalec in zahtevajoča stranka sta zavezana podati vsa potrebna pojasnila.

Ako se je stranki priznala njena zahteva, ji mora pokojninski zavod v primernem znesku povrniti tudi stroške za zdravniško spričevalo, ki ga je morala stranka predložiti.

Ako je pokojninski zavod zavrnil zahtevo za izplačevanje invalidne rente, sme zavrnjena stranka svojo zahtevo praviloma ponoviti šele po preteku enega leta. Le če se je zdravstveno stanje, kakor je bilo na zadnje ugotovljeno, bistveno izpremenilo, se sme zahteva ponoviti tudi še preden je poteklo eno leto.

Pokojninski zavod mora vse svoje na podlagi zakona o pokojninskem zavarovanju izdane odredbe, ukrepe ter obvestila vročati udeležencem pismeno.

V odlokih, ki se ž njimi zavarovancu ali njegovim svojem priznavajo dajatve, se mora navesti višina priznane dajatve in kako se je dajatev preračunala. Ako se je zahteva zavrnila, se morajo navesti razlogi. Taki odloki se morejo izpodbijati samo s tožbo pri pristojnem razsodišču in sicer v roku šestih mesecev izza dne vročitve odloka. Roka šestih mesecev ni moči podaljšati.

Vsi drugi odloki, ki zadevajo pravice in dolžnosti, ki jih uravnava zakon o pokojninskem zavarovanju, je moči izpodbijati z ugovori, ki jih je vložiti v 14 dneh na velikega župana oblasti, v čigar okolišu je službeni kraj nameščencev.

Zoper odločbe oblasti je dopusten priziv na ministrstvo za socialno politiko. Prizivi se morajo vlagati v roku 4 tednov pri onem oblastvu, čigar odločba se izpodbija. Glede prizivnega postopka veljajo splošna določila zakona z dne 12. majnika 1896 št. 101 avstr. drž. zakonika. Prizivi zoper odloke o dolžnosti zavarovanja, o uvrstitvi v plačilne razrede in o določitvi glavnega opraviila, nimajo odložne moči. Kar se tiče vročevanja odlokov in sodb, se uporabljajo §§ 102. do 104. in 109. avstr. civilnopravnega reda.

XII. Razni važni predpisi.

Nameščenci, ki so zavezani pokojninskemu zavarovanju, se morajo zavarovati pri pokojninskem zavodu, kakor smo pojasnili. Zavarovanje pri drugi zavarovalnici ne odvezuje od dolžnosti, zavarovati se pri pokojninskem zavodu. Ako je nameščenec zavarovan pri kakem drugem zavodu, se presojaio njegovi pravni odnošaji do tega zavoda po splošnih predpisih, ki veljajo glede zasebnega zavarovanja. Zakon o pokojninskem zavarovanju teh pravnih razmer ne izpreminja. Pokojninsko zavarovanje pri oficialnem pokojninskem zavodu ne tangira v nobenem oziru pravnega razmerja, ki obstoji med zavarovanju zavezano osebo in samostojnim neoficialnim zavarovalnim zavodom ali samostojno podporno, provizijsko ali podobno blagajnico. Zavarovanec, ki je zavarovan pri taki zasebni preskrbni uredbi, ima pravico do pogojenih podpor, najsi tudi prejema zakonite podpore iz prisilnega pokojninskega zavarovanja. Zadevna zasebna zavarovalnica se ne more odtegniti pogodbeni obveznosti, češ da prejema zavarovanec itak dajatve iz prisilnega pokojninskega zavarovanja, ravnotako pa tudi oficialni pokojninski zavod ne more odrekaťi ali zmanjšati zakonite dajatve radi tega, ker dobiva zavarovanec podpore iz zasebnega zavarovanja.

Isto velja, če se je službodajalec s pogodbo zavezal, da bo preskrboval svojega nameščenca neposredno ali posredno po nesamostojnem fondu, ki ga vzdržuje službodajalec popolnoma ali deloma, vendar sme v tem primeru službodajalec zakonite dajatve iz prisilnega zavarovanja vračunati na po-

godbene dajatve in sicer v tistem razmerju, v katerem je prispeval za kritje zakonitih dajatev.

Odškodninske pravice, ki gredo zavarovancu, oziroma njegovim svojcem zoper druge osebe, ki so povzročile invalidteto ali smrt zavarovanca, se presoja po občem zasebnem pravu. Te odškodninske pravice pa preidejo po zakonu o pokojninskem zavarovanju na nosilca zavarovanja in sicer do tiste višine, ki je do nje nosilec zavarovanja zavezan dajati podpore.

Odškodninskih pravic zoper druge osebe, torej zavarovanec, oziroma njegovi svojci ne morejo docela uveljavljati. Nosilec zavarovanja ima pravico zahtevati tisti del odškodnine, ki ustreza njegovim dajatvam, zavarovanec, oziroma njegovi svojci pa morejo terjati samo presežek, ki še ostane po pokritju terjatve nosilca zavarovanja.

Pokojninsko zavarovanje se je uvedlo v javnem interesu. Javni interes zahteva, da se pokojninsko zavarovanje tudi v resnici tako izvaja, kakor je po zakonu osnovano. Dogovorov, ki bi skušali obrezuspešiti ali onemogočiti pokojninsko zavarovanje, ni moči dopuščati. Niti službodajalec niti nosilec zavarovanja nima pravice, da bi s pogodbami v naprej izključil ali omejil na škodo zavarovancev uporabo določb zakona o pokojninskem zavarovanju. Pogodbe, ki bi nasprotovale tej prepovedi, nimajo nobene pravne moči.

Politična in občinska oblastva so zavezana sodelovati pri izvedbi pokojninskega zavarovanja. Zlasti morajo po možnosti ustrezati zaprosilom pokojninskega zavoda ter ga tudi sicer podpirati. Pošiljati mu morajo iz lastne iniciative, ne da bi čakala na poseben poziv, vsakršna naznanila, ki so važna za njega poslovanje. Pokojninski zavod ima zlasti pravico, da zahteva sodelovanje političnih in občinskih oblastev za ta namen, da se izsleda službodajalci, ki imajo nameščence, in da se poizvedo razmere, ki so merodavne za dolžnost zavarovanja teh nameščencev. Pokojninski zavod pa nima pravice zahtevati, da bi ga zastopala finančna prokuratura.

Pri pokojninskem zavarovanju igrajo roki veliko vlogo. Izplačevanje dajatev se začinja, če je zavarovanec že določen rok zavarovan, dajatve se stopnjujejo, čim dalje je zava-

rovan; pravice do dajatev zastarajo v določenem roku itd. Važno je, kako se vsi ti obči roki računajo, oziroma štejejo. Kar se tiče rokov prizivnega postopka političnih oblastev, veljajo, kakor smo že omenili, splošni predpisi avstr. zakona iz leta 1896. Glede vseh drugih rokov, ki jih ustanavlja zakon o pokojninskem zavarovanju, pa veljajo nastopna pravila: Če se šteje rok po dnevih, se v rok ne všteje tisti dan, ki pade nanj dogodek, po katerem naj se ravna začetek roka. Po tednih, mesecih ali letih določeni roki končavajo s potekom tistega dneva, ki ustreza po svojem imenu ali po svojem številu tistemu dnev, katerega se je rok začel. Ako ni tega dneva v mesecu, konča rok s potekom zadnjega dneva tega meseca. Tedenski rok, ki začenja s četrtkom, se konča s četrtkom; mesečni rok, ki pričenja s prvim, se konča s prvim dotičnega meseca. Ako se začenja dvomesečni rok z 31. julijem, se konča s 30. septembrom, ker ta mesec nima 31 dni.

Pravica revnih in potrdilo o siromaštvu.

Dr. Alojzij Gradnik.

Po čl. 5 točka 6. zakona o taksah in pristojbinah od 25. oktobra 1923, Ur. list št. 368/23, ne plačajo takse siromašne osebe, h katerim spadajo tudi pupilni in konkurzni skladi, če dokažejo svoje siromaštvo s potrdilom pristojnega oblastva. Za siromašne se smatrajo one osebe, ki ne plačujejo na leto več nego 10 Din neposrednega davka brez osebnega davka in doklad, vdove z več nego 3 nedoletnimi otroki in starejšine zadrug z več nego tremi nedoletnimi člani, toda brez polnoletnih zadrugarjev, če ne plačujejo na leto več nego 20 Din neposrednega davka brez osebnega davka in doklad. Siromašni osebi izda županstvo onega kraja, kjer ta oseba stalno živi, potrdilo o siromaštvu. To potrdilo se ima uporabljati samo v civilnih sporih, v kazenskih dejanjih na tožbo privatnih oseb, v administrativnih sporih, v zakonskih sporih in zaradi pridobitve šolskega izpričevala.